

Forfatteren ønsker å inkludere og alminneliggjøre øresus i en bred omtale av hørselens fysiologi og patofysiologi, og han forklarer øresus som en naturlig følge av aktivitet i sanseceller i det indre øret og sentralnervesystemet. På denne måten ønsker han å ufarliggjøre øresus. Alle har øresus fra tid til annen. Han er kritisk til omfattende negativ fokusering på øresus, som bidrar til selvmedlidenhet og til å skremme pasienter. Ved øresus må man unngå sykmelding, og personer med øresus må ikke føres inn i en rolle som syk. Omlæringsbehandling og kognitiv terapi er omtalt relativt kortfattet. Teksten er holdt i en muntlig stil og er springende med mange digresjoner. Her diskuterer man om insekter har øresus, og om øresus er en følge av artenes utvikling. Kjente historiske personer med øresus har også fått omtale. Illustrasjonene er mange. Bildene er av god kvalitet, men mange bilder har så perifer tilknytning til hørsel og øresus at de virker forstyrrende i forhold til formålet. Boken inneholder mye informasjon om hørsel for den interesserte leseren, men jeg er i tvil om den er til vesentlig hjelp for pasienten som er plaget av øresus.

Hans H. Elverland

Øre-nese-hals-seksjonen
Nordlandssykehuset Lofoten

Norsk standard

Bjørn Gustavsen, Thoralf U. Qvale,
Björg Aase Sørensen et al.

**Innovasjonssamarbeid mellom bedrifter
og forskning**

Den norske modellen. 216 s. Oslo: Gyldendal
Akademisk, 2010. Pris NOK 349
ISBN 978-82-05-3 9872-6

Dette er en bok om metoder og erfaringer fra snart 50 års samarbeid mellom arbeidsliv og forskning om å utvikle nye og nyskapende arbeidsorganisasjoner. Det er en blanding av historie- og lærebok. Forfatterne

begynner med å gå igjennom forutsetningene for den nordiske trepartsmodellen (partene i arbeidslivet og regjeringen). Vi blir introdusert for debatten om industriell spesialisering som bakgrunn for å følge forskningserfaringene i det såkalte Samarbeidsprosjektet LO/NAF. Den siste delen omfatter nyere forsøk innenfor samme tradisjon og noen teoretiske betraktninger og perspektiver fremover.

Sosialpsykologen Einar Thorsrud (1923–85) får sin rettmessige plass i denne fortellingen, som pioner, initiativtaker og inspirator for samarbeidsforsøkene, og som lærer for en generasjon norske arbeidslivsforskere. For Thorsrud var hovedbegrunnelsen for arbeidsorganisatoriske forandringer at de skulle tjene demokratiet som en verdi i seg selv, men de skulle også sette arbeidslivet i stand til å møte utfordringene fra ny teknologi. Samarbeidet med partene i industrien bygde på en forutsetning om at demokrati også ville gi produktivitetsutvikling.

Det vi kan kalle Thorsrud-skolen, har preget norsk arbeidslivsforskning gjennom flere tiår. Forfatterne viser hvordan forskerne synliggjorde arbeidets organisering som en overordnet faktor i arbeidsmiljøet. Det er jo den faktoren som til sjuende og sist bestemmer hvem som skal utsettes for hva, hvor lenge og med hvilken grad av innflytelse på egen arbeidssituasjon. Arbeidsmiljøforbedringer måtte skje ved medvirkning fra arbeidstakerne. Men var det reell medvirkning eller «følelse av medvirkning»? Utviklingsprosessen skulle gi læring og erfaring på alle nivåer i organisasjonen.

Prinsippene for en god arbeidsorganisasjon som disse forskningsmiljøene utviklet, ble institusjonalisert i arbeidsmiljøloven av 1977. Prinsippene er beholdt ved senere revisjoner, tross forsøk underveis på å redusere lovverket til en snever «risikobasert» lov.

Men det betyr at lovverket forutsetter et klima for meningsutveksling som ikke alltid er til stede i virkeligheten.

Helsevesenet er et godt eksempel. De lever kontinuerlig i omorganiseringens tid. De ideene Thorsrud og medarbeidere sto for, og som denne boken oppsummerer, fortjener en renessanse også i den sammenhengen. For Thorsrud var det et hovedpoeng at organisasjonsprosessene ble lagt opp slik at det var spillerom for synspunktene og erfaringene til dem som var direkte berørt. Nyordninger skulle ikke bare tilflyte de ansatte ovenfra. Det var en prosess der både ledelse og ansatte skulle lære av erfaring. I en tid da mye «organisasjonsutvikling» domineres av instruksjoner ovenfra og av konsulenter utenfra, dokumenterer forfatterne en rik tradisjon av forskning og erfaring i Norge om betydningen av å vektlegge de ansattes innflytelse og medvirkning.

Ebba Wergeland
Arbeidstilsynet

Nyttig påminnelse for god ledelse

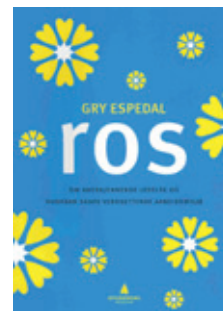
Gry Espedal

Ros

Om anerkjennende ledelse og hvordan skape verdsettende arbeidsmiljø. 224 s, ill.

Oslo: Gyldendal Akademisk, 2010. Pris NOK 345

ISBN 978-82-05-39993-8

Denne praktiske ledelsesboken er interessant og lettlest. Målgruppen er ledere, men boken bør også ha interesse for tillitsvalgte, verneombud og andre medarbeidere. Forfatteren gir mange konkrete

eksempler og flere nyttige tips. I kapitlene finner vi bl.a. omtaler av hva som kjenner seg ut som en anerkjennende lederstil, gjennomføring av den viktige og vanskelige samtalen, hvordan skape et verdsettende arbeidsmiljø, hvordan gjennomføre arbeidsmiljøkartlegginger, hvordan bruke anerkjennelse i medarbeidersamtaler, og betydningen av å gi konstruktive tilbakemeldinger som gir grunnlag for læring. I hvert kapittel er det en oppsummering med praktiske oppgaver og øvelser. Illustrasjonene er få, men oppsettet er enkelt og oversiktlig.

Forfatteren er høgskolelektor i ledelse og har erfaring som lederutvikler og coach. Hennes utgangspunkt er at vi får for lite ros snarere enn for mye. Ved å gi mer ros og anerkjennelse vil både den enkelte og organisasjonen få det bedre. Å være en anerkjennende leder handler om å få frem det beste i andre. Det gjør man bl.a. ved å flytte oppmerksomheten fra problemene til å lete etter løsninger. Innholdet skrives på denne måten inn i rammen av en løsningsfokuset tradisjon, LØFT. Innen familierapien har LØFT vært i bruk siden 1980-årene. I dag bruker man LØFT også i organisasjonsutvikling for å styrke relasjoner og samhandling. Espedal gir flere eksempler på at det fører til økt jobbengasjement og en mer effektiv organisasjon.

Forfatteren starter med å definere hva anerkjennelse er. Anerkjennelse handler ikke bare om å gi positive tilbakemeldinger, men også om holdninger, verdier og handlinger. Hun henviser til en rekke undersøkelser som er gjort, og som viser at mange ikke opplever anerkjennelse for utført arbeid. I en amerikansk undersøkelse svarte 65 % at de aldri hadde fått anerkjennelse for godt arbeid på jobben det siste året. Liknende funn er gjort i flere andre land i tilsvarende undersøkelser. Særlig innen kunnskapsvirksomheter og serviceyrker er personlig anerkjennelse og støtte avgjørende for motivasjon og pågangsmot.

Vi får enkle huskereglar for bruk av anerkjennelse i ledelse. Hvordan skal vi da gi nødvendige kritiske tilbakemeldinger på en anerkjennende måte? Fremfor å si hva vi ikke vil ha, skal vi uttrykke hva vi ønsker isteden. Det er viktig å få frem gevinst og tiltro til at vedkommende da vil klare oppgaven.

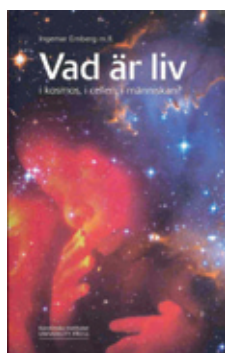
Dette er en interessant bok som mange ledere, også i helsetjenesten, vil ha stor glede og nytte av å lese.

Geir Riise
Den norske legeforening

Hva er liv?

Ingemar Ernberg, Clas Blomberg,
Steven Jörsäter et al.

Vad är liv i kosmos, i cellen, i människan?
216 s, ill. Stockholm: Karolinska Institutet
University Press, 2010. Pris SEK 199
ISBN 978-91-85565-33-7

Dette er en populærvitenskapelig bok hvor målgruppen ifølge forordet er «en nyfiken all-männhet». Den er inspirert av en forelesningsserie ved Karolinska Institutet over emnet «What is life. The future

of Biology». Innholdet er formet ut fra et biologisk-naturvitenskapelig perspektiv, og ansvarlig for teksten er et bredt tverrvitenskapelig forfatterteam. Det er ikke angitt hvilke forfattere som har ansvaret for de respektive kapitlene.

Man kan trygt si at emnene som forfatterne tar opp, har økende interesse både i allmennheten og vitenskapen. Emner som tradisjonelt har tilhørt filosofien, slik som den frie vilje, forskes det nå på innenfor et naturvitenskapelig paradigme.

En styrke er det brede forfatterskapet. Det borger for faglig kvalitet. Samtidig er det en potensiell svakhet. Med mange forfattere er det en utfordring å skape god balanse mellom kapitlene. Etter min mening har fysikk og kosmologi fått for mye plass. Samtidig savner jeg en omtale av sentrale biologiske prosesser som reproduksjon, ontogenese og aldring. En annen innvendig er at forfatterne i liten grad tar opp interessante og viktige spørsmål i grenselandet biologi/filosofi. Et svært sentralt tema er eksempelvis diskusjonen om hva som er årsaksbestemt, og hva som er målrettet. Mange fenomener i biologien, for eksempel fosterutviklingen, fortøner seg som målrettede (teleologiske), og strider tilsynelatende mot prinsippet om at naturen

fundamentalt sett er årsaksbestemt. En diskusjon av dette kunne ha passet bra i forbindelse med bokens omtale av «selvorganisering».

Det er mange og instruktive illustrasjoner, og dette er et viktig folkeopplysningsprosjekt. Men for å få en bredere leserkrets her i landet, må nok boken, dessverre kan man si, oversettes til norsk.

Oddmund Søvik
Institutt for klinisk medisin
Universitetet i Bergen

Bedre tiltak ved smerte- og stressbetinget sykefravær

John Ektor-Andersen, red.
Smært- och stressrelaterad arbetsförmåga
Teambaserad beteendemedicinsk
rehabilitering. 467 s, tab, ill.
Lund: Studentlitteratur, 2010. Pris SEK 585
ISBN 978-91-44-05638-8

Sykefravær og uførhet er i mange tilfeller nødvendig og hensiktsmessig. I andre tilfeller kunne uførhet vært unngått. I det helsevesenet og trykkesystemet vi har i Norge i dag har vi ikke suksess i arbeidet med

å forebygge unødvendig uførhet. Vi arbeider fortsatt i for stor grad med en behandlingsmodell der rask og effektiv medisinsk behandling er det viktigste tiltaket. Og det gjør vi til tross for at andre forhold enn sykdommens alvorlighetsgrad best forklarer hvem som ender opp med uførepensjon og hvem som kommer tilbake i arbeid. Dette gjelder spesielt den store gruppen langtidssykmedte med helseproblemer knyttet til smerter og stress. Behovet for nye innfalls-vinkler og arbeidsmetoder er stort.

Denne boken beskriver en alternativ arbeidsmodell som tar utgangspunktet i konsekvensene av sykefravær og atferd, og ikke årsaker eller diagnoser som har ført til sykefraværet. Forfatterne er ikke i tvil om at deres tankemodell og arbeidsmetoder er mye bedre enn de tradisjonelle. I innledningen sier de at «vi kommer i denna bok att beskriva ett evidensbaserat program som gör dig til vinnare, i både dina egna, den vårdsoökandes och i samhällets ögon».

Boken er omfattende og grundig. Den er disponert på en uvanlig måte, ved at bl.a. noen illustrerende sykehistorier kommenteres lenge før de presenteres. Det finnes også mange henvisninger til nettbasert tilleggsinformasjon, i form av skjemaer som kan brukes i kartlegging og rapportering.

Sannsynligvis bør man ikke lese denne boken fra perm til perm, men starte med et tema man er interessert i og så nøste seg videre derfra.

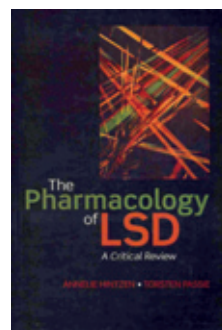
Hvis man ikke lar seg forstyrre av bokens oppbygning eller forfatterens (over)tro på egne arbeidsformer, kan man finne mange gode ideer til arbeidet med sykmeldte pasienter. I siste halvdel av boken (s. 299) presenteres en tabell med 40 indre og ytre risikofaktorer for at sykefravær kan bli langvarig, og tilhørende intervensjoner for hver risikofaktor. Intervensjonene er praktisk og jordnært beskrevet, slik at man lett kan få inntrykk av hvordan de kan gjennomføres. Denne delen av boken likte jeg best, og tabellen kan være et godt startpunkt for å studere denne boken.

Jeg tror alle som arbeider med sykmeldte pasienter kan få nye ideer og inspirasjon i denne boken. De som planlegger tverrfaglige intervensjoner av typen «Raskere tilbake» bør absolutt konsultere boken både når det gjelder teoretiske tankemodeller og praktiske løsninger. Og hvis jeg hadde vært nytilsatt direktør i NAV, ville jeg seriøst vurdert å bevilge en betydelig sum penger til en stor forskningsbasert effektstudie av et tverrfaglig tilbud inspirert fra boken, og tilpasset norske forhold.

Bård Natvig
Nasjonalt revmatologisk rehabiliterings- og kompetansesenter
Diakonhjemmet sykehus

Tendensiøst om LSD

Annelie Hintzen, Torsten Passie
The pharmacology of LSD
A critical review. 240 s, tab, ill. Oxford:
Oxford University Press, 2010. Pris GBP 30
ISBN 978-0-19-958982-1

Forfatterne tar mål av seg til å gi en oppsummering av farmakologisk kunnskap om lysergisyredietylamid (LSD). Undertittelen antyder at gjennomgangen også skal være granskende. Gjennom en tekst på 157

sider, nesten 1 000 referanser (også koblet med et fylldig forfatterregister) og et ni siders stikkordregister dekker forfatterne stoffets historie, dets basale farmakologi og kjemi og dets kliniske farmakologi. Bak boken ligger det altså et imponerende arbeid, som man skulle tro ville føre til en balansert fremstilling. Slik er det ikke.

Boken er god når forfatterne beskriver